

Bernarda (Nada) Teršar, višja medicinska sestra iz prve generacije Višje šole za medicinske sestre v Ljubljani

Marjeta Berkopec

Prva generacija višjih medicinskih sester, slikano v Ljubljani, 15. aprila 1952

(Vir: Nada Teršar)

Do gospe Nade Teršar, upokojene višje medicinske sestre, sem prišla po naključju. S prošnjo, ali mi lahko pomaga pri časovni opredelitvi fotografij, ki so bile nekoč last zaščitne sestre Milene Bučar, sem pozvonila pri vratih njene hiše. Na hrbtni strani fotografij je namreč zaznamek, da je poleg Milene Bučar na sliki tudi Nada Teršar. Odprla mi je prijazna gospa, ki je bila takoj pripravljena pomagati. V pogovoru mi je razkrila veliko zanimivega tudi iz svoje poklicne kariere.

Bernarda (Nada) Teršar, roj. Palčič, se rodila 8. maja 1930 v Novem mestu. Oče Alojz je bil izučen krojač, vendar zaradi zdravstvenih težav ni delal v svojem poklicu, pač pa je bil zaposlen kot šef paznikov na Okrožnem sodišču v Novem mestu. Bil je vdovec s štirimi otroki, ko se je poročil z Marijo (roj. Šenica). V zakonu sta se jima rodila še sin, ki je umrl pri enem letu starosti, in hči Bernarda, ki so jo klicali Nada.

Nada se je po končanih petih razredih osnovne šole vpisala na novomeško gimnazijo. V šolskem letu 1951/52 je šolanje nadaljevala na Šoli za medicinske sestre v Ljubljani, ki je v tem šolskem letu začela sprejemati kandidatke s popolno srednjo šolo ali z ustrežno srednjo strokovno šolo. Šoli je bil s sprejemom zakona o ustanovitvi višjih zdravstvenih šol v Sloveniji kasneje priznan status višje šole in se je preimenovala v Višjo šolo za medicinske sestre v Ljubljani. Nada je bila prva generacija višješolskega izobraževanja slovenskih medicinskih sester. Iz Novega mesta so se poleg nje na šolo vpisale še Marjana Pelko, ki je po študiju ostala v Ljubljani, Majda Novak, ki se je zaposlila v laboratoriju novomeškega zdravstvenega doma, in Ana Jeraj (Miča), ki je študij nadaljevala v Zagrebu na farmaciji in potem delala v tovarni Krka. Šolanje te prve generacije je trajalo dve leti in spominja se, kako naporen urnik so imeli. Ker je bila snov

preobsežna, so že naslednje šolsko leto študij podaljšali na tri leta. Osip kandidatk je bil v prvem letu zelo velik, saj je marsikatero dekle pričakovalo lažji študij. V dopoldanskem času so od šestih zjutraj do dvanajstih potekale vaje na oddelkih ljubljanskih klinik. Na bolnišničnih oddelkih so bile razpisane tudi v nočno službo. V zdravstvenem domu so imele vaje tako v dispanzerjih kot na terenu s patronažno sestro ali babico. Šola ni imela svojih predavateljev, predavanja so potekala v popoldanskem času, predavali so jim zdravniki. Tudi učbenikov ni bilo, zato so morale na predavanjih delati zapiske, iz katerih so se potem učile. Zdravstveno nego je predavala Dina Urbančič, učenke so jo imele zelo rade, ker je bila odlična predavateljica in jih je zelo veliko naučila. »Bila je enkratna«, pove Nada, ki se še zdaj Dine spominja z občudovanjem. Takoj po diplomi sveže diplomantke niso šle na počitnice, pač pa so pokrile kadrovski primanjkljaj na Kirurški kliniki v Ljubljani in čez poletje tam volontirale. Delale so z veseljem in mladostnim žarom, zelo so se potrudile in bile za delo tudi pohvaljene.

Višja medicinska sestra Nada Teršar demonstrira izdelavo maske za inhalacije 1952 (Vir: Nada Teršar)

Po študiju se je Nada nameravala zaposliti na Dermatološko-venereološki kliniki v Ljubljani, kjer se je dogovarjala, da prevzame mesto glavne medicinske sestre. A so na šolo že med študijem prihajali direktorji zdravstvenih zavodov in snubili dekleta, da prevzamejo sestrsko službo v domačih krajih. Tako se je vrnila v Novo mesto in se zaposlila na Okrožnem higienskem zavodu, kjer je delala šest let. Delo je bilo raznoliko in zelo zanimivo. Med jemanjem nadzornih kužnin se

je večkrat pripetilo kaj komičnega. Tako je na primer gospa, ki je prišla na odvzem sputuma, izpljunek prinesla zavrt kar v časopisni papir. Še danes se nasmeje, ko se spomni, da je vzorec za preiskavo blata enkrat prispel kar v škatli za čevlje. Ko so jo odprli, niso mogli verjeti, saj je bila čisto polna. Ker ni bilo stalno zaposlenega zdravnika, je morala sama organizirati delo. Spominja se, da je vodila natančne evidence,

na podlagi katerih je potem poročala zdravniku. Ves čas se je zavedala, da njeno delo večkrat presega kompetence, za katere je bila usposobljena. V okviru zavoda je delovala tudi antirabična ambulanta, saj so bili ugrizi živali in okužbe z virusom stekline kar pogosti. Zelo veliko dela z jemanjem in nadzorom kužnin so imeli od aprila do novembra 1958, ko so mladinske delovne brigade gradile avtocesto Ljubljana–Zagreb. V delovnih brigadah je sodelovalo 54.000 mladih iz vse Jugoslavije in strah pred nalezljivimi boleznimi, zlasti pred malarijo in tifusom, je bil velik. V tistem času so na pomoč prihajali epidemiologi iz Beograda.

Utrinek s tečaja za domačo nego bolnika (Vir: Nada Teršar)

V stavbi, kjer ima danes sedež Zavod za zdravstveno

varstvo Novo mesto, Med vrtni 5, je v petdesetih letih prejšnjega stoletja delovala tudi Šolska poliklinika, v kateri je delala zaščitna sestra Milena Bučar. Z Nado sta bili prijateljici in sta zelo dobro sodelovali. Iz tega obdobja hrani kar nekaj fotografij vseh zaposlenih in spominja se, kako dobro so se razumeli. Z nasmehom se spomni Mileninega motorja, ki je bil med ljudmi njen prepoznavni znak, z njim je ob vsakem vremenu hitela v še tako oddaljeno vas.

Leta 1960 je zamenjala delovno mesto in postala glavna medicinska sestra novomeškega zdravstvenega doma. Začetki niso bili lahki, saj je primanjkovalo strokovno usposobljenega kadra. Ko so na novo organizirali patronažno službo, se je z direktorjem dogovorila, da bo najprimernejša delovna obleka patronažnih sester hlačni kostim. A se je že pri prvih obiskih izkazalo, da kmečki ljudje težko sprejmejo medicinsko

sestro v hlačah. Ena od patronažnih sester je prijovala s terena, ker jo je hišni gospodar nagnal z dvorišča, češ da ne ve, »ali je dec ali baba.« Tudi sama je večkrat šla na teren. V tem obdobju so medicinske sestre veliko sodelovale z Rdečim križem, v okviru katerega so v Novem mestu in po okoliških vaseh organizirali desetdnevne praktične tečaje za domačo nego bolnika in prvo pomoč. Za organizacijo teh tečajev so se usposabljevale v gradu Podsmreka pri Višnji Gori. Spominja se tečajev, ki jih je vodila v Škocjanu in Mirni Peči, in tega,

Medicinske sestre na usposabljanju za vodenje tečajev prve pomoči v gradu Podsmreka leta 1960. V zadnji vrsti tretja z leve Milena Bučar, šesta z leve Nada Teršar (Vir: Nada Teršar)

kako so bile kmečke žene in dekleta vesele, da so imele priložnost pridobiti nova znanja. Za zaključek so vedno pripravile pravo pojedino. V zdravstvenem domu je bila zaposlena do leta 1966. Potem je za deset let prekinila poklicno kariero, ostala doma in prevzela skrb za gospodinjstvo in majhna otroka.

Leta 1975 je zasledila razpis, da internat (dijaški dom) v Novem mestu išče medicinsko sestro in se javila na razpis. Do odhoda v pokoj leta 1985 je skrbela za dijake novomeških srednjih šol. Veliko je bilo zdravstvenovzgojnega dela, pripravljala je predavanja, imela nadzor nad higieno. Dve sobi sta bili namenjeni obolelim dijakom, v primeru nalezljive bolezni je bilo treba organizirati izolacijo.

Čas med obujanjem spominov pri gospe Nadi Teršar, ki s hčerko živi v svoji rojstni hiši na enem od novomeških gričev, je kar prehitro minil. Vesela sem, da sva se srečali. Njena življenjska energija je vredna občudovanja, njen smeh pa prav nalezljiv. Ob slovesu mi je o poslanstvu sestrskega poklica dejala: »Sestra naj bo prijazna in z dušo v poklicu.«